

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 19 november 2009

MEDITATIE

Gods werk gaat door...

't Is voor de profeet Zacharia een onvergetelijke nacht geworden... de 24e van de 11e maand van het jaar 520 voor Christus. De Heere laat hem in één nacht acht gezichten, visioenen zien.

Ons tekstvers is genomen uit het vijfde visioen. Vier nachtgezichten heeft Zacharia hiervoor gezien en wat hij gezien had was zo vertroostend, zo bemoedigend maar ook zo verwarrend... De Heere had gesproken dat Hij wilde wonen in Jeruzalem, dat Hij de vijand zou verslaan, Zijn volk vergaderen, de ongerechtigheid wegdoen, de zonde verzoenen... troostrijke woorden!

Maar de werkelijkheid leek zo anders: de stad Jeruzalem is een ruïne, van de tempel ligt alleen nog maar een fundament, om maar niet te spreken over het volk, waar zo weinig Gods-vreze te vinden is.

Zeker de Heere had grote dingen gedaan. Zacharia is er een levend bewijs van. Hij is geboren in Babel, droeg een mooie naam die zijn ouders hem gegeven hadden: 'de

Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen.

Zacharia 4 : 6b

Heere gedenkt'. Al 18 jaar geleden is dat waar geworden en een klein groepje ballingen is weergekeerd. Onder leiding van Jozua en Zerubbabel hebben ze een altaar gebouwd en een fundament voor de tempel maar na twee jaar is het werk stilgelegd vanwege de tegenstand van satan door middel van de inwoners van het land. En nu ligt het werk al 16 jaar stil! Lezer, verstaat u de bange vraag van Zacharia? Hoe moet het toch? Vraagt u zich ook wel eens af hoe het moet: persoonlijk, in de kerk, in onze maatschappij?

Nu laat de Heere eerst zien hoe Hij Zijn woord waarmaakt. Wat ziet Zacharia? Hij ziet een gouden kandelaar. Die kandelaar, de menora, was en is(!) het symbool van Israël. De

priesterzoon Zacharia kende de betekenis: iedere keer werden de lampen van die kandelaar aangestoken niet alleen ter verlichting maar ook als een belofte: zolang Israël een lamp zou hebben voor Gods aangezicht zou Gods volk niet ondergaan.

Het is de roeping van de levende kerk om te zijn als 'n lichtend licht in de duisternis van de wereld en tegelijk tekent dit beeld de afhankelijkheid van de Kerk: een kandelaar is immers geen lichtbron, slechts lichtdrager, zoals psalm 18 zingt: 'door U, o Heere geeft mijne lamp haar licht'.

Bent u er achter gekomen dat we na Genesis 3 allen mensen zijn die in 't donker leven, vervreemd van God die een ontoegankelijk licht bewoont? Met de ballingschap had de Heere de kandelaar weggenomen -ook letterlijk- en nu, na 70 jaar ballingschap ziet Zacharia de kandelaar weer! Maar hij ziet meer: een oliekruikje erboven en naar elk olielampje op de kandelaar lopen zeven pijpjes en links en rechts van de kandelaar groeit een olijfboom. In vers 12 van dit hoofdstuk lezen we hoe het gaat: er zijn twee takjes (van elke boom één) beladen met rijpe olijven; uit deze olijven druppelt de oliefolie in twee kruiken die als twee trechters in de ene kruik samenkomen waaruit de pijpjes lopen naar de lampen.

Alles is zo anders als in het Oude Testament waar de priesters met grote zorg rijpe olijven moesten verzamelen, olie eruit persen, de lampen schoonmaken en toebereiden en voortdurend toezicht om op tijd bij te vullen. Maar hier ziet Zacharia hoe Gods' Geest werkt: soeverein, vrijmachtig; en er komt geen mensenhandaan te pas!

In gedachten zien we de profeet zitten als in verwondering. Het is zo'n ander visioen als de vorige visioenen waar alles sprak van bedrijvigheid. Nu is het stil, alles is in rust: de goudgele olie stroomt traag in de richting van de lampen die een helder licht verspreiden. Het werk van de Heere gaat de wereld dan ook ten enenmale voorbij maar ook Zacharia verstaat

Inhoud

- 1 Meditatie: Gods werk gaat door...
- 2 Bijbelstudie: Ook weet het mijn ziel zeer wel (19)
- 3 Commentaar: Een credotekst waarin veel gemist wordt
- 5 Wat moeten we doen...?
De Mexicaanse griep en het vaccin
- 7 Oud goud: John Flavel
- 9 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

88e jaargang

Nr. 8

het niet. En zo heel eerlijk vraagt hij aan de Engel: 'wat zijn deze dingen?' Ook Gods kinderen en knechten zijn maar kleine mensen die van gisteren zijn en niet weten. Wat een wonder dat Gods kinderen dat doorleven opdat ze als ellendigen, armen verlegen worden om hemels onderwijs.

Dan krijgt Zacharia een boodschap voor de vorst Zerubbabel, de staatkundige leider van de ballingen in Jeruzalem met de woorden van onze tekst. Letterlijk staat er 'niet door menselijke kracht noch door menselijk geweld, door Mijn Geest'. Dat is nu het kenmerk van het werk van de Heilige Geest. Zeker op de Pinksterdag waren er tekenen van een geweldig gedreven wind en vurige tongen maar Zijn werking is als in het suizen van een zachte stilte, onopgemerkt, onopvallend.

Dat hebben ze gemerkt in Jeruzalem! Als de Samaritanen een klacht indienen bij het Perzische hof komt er een onderzoek en... de Joden krijgen daardoor van een heidens vorst toestemming voor de bouw en zelfs middelen: subsidie uit de staatskas.

Zijn er onder de lezers die niet meer leven kunnen in deze wereld, die op alles de dood hebben leren schrijven en die niet weten hoe ze ooit zalig zullen worden? Geen kracht, geen hoop, geen moed; hun lichaam zou een tempel van Gods Geest behoren te zijn, maar het is een ruïne. Hun ziel zou Gods eer moeten bedoelen en ze leren zichzelf kennen als zelfbedoe-

lers. Hoor: 'Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen'. Wat Zacharia mocht zien mag hij nu ook horen: zoals de olie vloeit zonder mensenhand, onweerstaanbaar en zeker, zo zeker zijn de werkingen van Gods Geest in de wedergeboorte en in de oefeningen der genade. Zo komt er plaats

voor die gezegende Hoeksteen en zo zal elke ware Sioniet worden ingevoegd als een levende steen in dat Godsgebouw. 'Ik weet, hoe 't vast gebouw van Uwe gunstbewijzen, naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen'.

Tricht-Geldermalsen, ds. B. Labee

BIJBELSTUDIE

19

Ook weet het mijn ziel zeer wel

Psalm 139:2

David wordt door Gods Geest onderwezen over zijn wording. Helderder dan ooit tevoren doorleeft hij dat de HEERE hem doorgondt en kent, van eeuwigheid en in alles. En hij prijst Zijn Maker en zegt: Ik loof U! Tegelijk worden de vorige onderwijsingen weer levendig in hem en hij zegt: Wonderlijk zijn Uw werken – ál Uw werken!

Als Gods Geest een nieuwe genade aan de ziel openbaart, dan worden de oude dingen ook weer nieuw. Die oude dingen lagen wel in het hart, maar zo stil dat ze als verborgen

waren. Verschraald en zonder glans. Dan wordt wel gevreesd dat de ziel ze nooit geweten heeft door de genade van Gods Geest. Is dit hetzelfde schriftwoord dat hun ziel eens zo verkwikte? Waar is dat stille, zoete vertrouwen dat hen weleer deed verkeren in de Schuilplaats des Allerhoogsten? Zal nooit meer gebeuren: En als ik wakker word, zo ben ik nog bij U (vers 17b)? De gevoelige genade geweken, een verbergend God en een zwiiggende Zaligmaker, een onbekeerd mens, een omkomend zondaar... Dat de Heere daar Zijn wijze bedoelingen mee heeft... Dat Hij het

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken

ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblisserdam tel. 078-6912899, fax 078-6919536 e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober); voor het buitenland: € 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av, N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

eerste wegneemt om het tweede te stellen... Hij zal Zijn eer aan geen ander geven en Christus zal de eer van het zaligmaken met niemand delen. Maar als Hij terugkomt op Zijn Eigen werk door een nieuwe blijk van Zijn genade, dan worden ook al de voorgaande wonderen weer wonderlijk, nieuw, levend en krachtig, vol van waarheid. Dan is het: *Ook weet het mijn ziel zeer wel!*

Nee, David zong zelf ook niet altijd de psalmen die hij de opperzangmeester ter hand stelde. Hij kon ze horen klinken in het heiligdom, terwijl ze hem aanklaagden. Als voor het hart het wonder uit het wonder geweken is, als alleen de woorden overblijven en de zaken bedekt liggen, zal dan de ziel zeggen: Ook weet het mijn ziel zeer wel? Maar als de ziel het zeer wel weten mag, zal hij dan ook niet met de wonderlijke werken eindigen in de God van wonderen? Met als grootste wonder: Maar *mij* is barmhartigheid geschied. Dan gaat het over het vrije genadewerk van de God des welbehagens, geopenbaard in de Zoon van Zijn liefde, Die de geringe uit het stof opricht en de nooddriftige uit de drek verhoogt. O dat grote werk Gods, dat een arm, leeg, verdorven en onverbeterlijk adamskind gelooft in Hem, Die de Vader gezonden heeft!

*Des HEEREN werken zijn zeer groot;
Wie ooit daarin zijn lust genoot,
Doorzoekt die iju'rig en bestendig;
Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid,
En Zijn gerechtigheid onendig.*

(Ps. 111:2)

Ook weet het mijn ziel zeer wel – Nathanaël

'Kom, en zie', had Filippus tegen hem gezegd, en Nathanaël was meegegaan. Filippus voorop, Nathanaël achter hem aan. Maar, in Nathanaëls hart was weerstand en ergernis. Nee, verwachting had hij er niet van. Jezus, de Zoon van Jozef? Zou de beloofde Messias uit Nazareth voortkomen? Kon er uit dat vlek wel iets goeds zijn? En toch, Nathanaël is meegegaan. Waarom? Omdat hij niets meer te verliezen had. Johannes, Andreas, Simon Petrus en Filippus - *zij* juichten het uit: 'Wij hebben gevonden. Maar *hij*, Nathanaël, stond er buiten en vreesde nooit te vinden. Nathanaël verkeerde met een onopgeloste zaak onder een gesloten hemel. Het was hem bange. Hij beefde bij de gedachte dat hij zich vergist had in alles wat

er was gebeurd. Was hij een huichelaar? Was er ooit waarheid in zijn binnenste geweest? Zó was het met Nathanaël gesteld toen hij met Filippus meeging.

Dit alles weten we uit het woord dat de Heere over Nathanaël tot de andere discipelen sprak. Luid genoeg dat Nathanaël het kon horen: 'Zie, waarlijk een Israëliet, in welke geen bedrog is'. Dit woord trof Nathanaël als een scherpe pijl. Wat Jezus zei was de vraag van zijn leven! Hij een Israëliet in wie geen bedrog is? Dat zou voor hem het grootste wonder zijn!

Maar, hoe kwam Jezus van Nazareth er bij om juist *dít* van hem te zeggen? Waarom zegt hij: 'Zie, waarlijk...'; alsof Hij Zich niet vergissen kan? En waarom zegt hij: *in* welke geen bedrog is, alsof Hij een Kenner van zijn hart is en zijn nieren proeft? Nathanaël was door Gods Geest zaligmakend onderwezen over de beloofde Koning. Zijn ziel dorstte naar Zijn

Als Gods Geest een nieuwe genade aan de ziel openbaart, dan worden de oude dingen ook weer nieuw.

komst om Hem te kennen in Zijn schoonheid. Maar nu, zie hem daar staan bij Jezus, de Zoon van Jozef, van Nazareth. Hij had Hem zo'n duidelijk woord horen spreken. Zo dicht bij, maar hij kende Hem niet. Daarom vraagt hij, wat hij later nooit meer aan Jezus vragen zal. Een vraag die getuigt van onwetendheid en blindheid: 'Vanwaar kent Gij mij?' Dat wil zeggen: Wat U van mij zegt, hoe komt U daaraan, waar haalt U die kennis vandaan?

Wát een vraag, nietwaar? Hoe heeft

Nathanaël het dúrven vragen. Ongetwijfeld heeft hij later met schaamte beleden: Kan er van Nathanaël uit Kana iets goeds zijn?

Jezus zond hem niet weg. Integendeel, Hij openbaarde Zich aan hem in de heerlijkheid van Zijn goddelijke alwetendheid. O, als dat niet was gebeurd, nooit zou Nathanaël Hem waarlijk hebben gekend.

Vanwaar Ik dat weet, Nathanaël? Geloof u niet wat Ik tot u zei? Dan zal Ik u nogmaals Mijn alwetendheid tonen. En Mijn tweede woord tot u, zal Mijn eerste woord bevestigen.

Waart ge niet onder de vijgenboom? Was dat niet uw binnenkamer? Wat *daar* gebeurde, is aan twee bekend. U weet ervan én de alwetende, overalteenwoordige God, Die het hart kent. Welnu, Nathanaël, *Ik* zag u aldaar, want Ik ben God. Ik zag u, want Ik omringde U, Ik verstond van verre uw gedachte. Ik weet waarom die plaats voor u onvergetelijk is. Ik, *Dezelfde* Die tot u spreekt! Begeerde gij met sterk verlangen de Koning te zien? Dorstte uw ziel naar Zijn heil? Zie, hier ben Ik!

Zo werd Nathanaël door Jezus gevonden. Nu mag hij de tweede zijn en Jezus vinden, aanschouwend Zijn heerlijkheid. Zijn hart, dat zolang had verbeidt, zo geschud en bestreden was, is nu vervuld met onuitsprekelijke vreugde, uitroepend: 'Rabbi, Gij zijt de Zoon van God; Gij zijt de Koning Israëls' (Johannes 1:50). En...heb Gij gezegd dat ik een Israëliet ben, een Israëliet in welke geen bedrog is – dan ben ik Uw onderdaan. Koning Israëls, Gij zijt mijn Koning, Gij zijt *mijn!* Wonderlijk zijn Uw werken, ook weet het mijn ziel zeer wel!

(wordt vervolgd)

Barneveld,

ds. C. Hogchem

COMMENTAAR

Een credotekst waarin veel gemist wordt

De kerkelijke verdeeldheid in ons land is ongetwijfeld een droevige zaak. Dat behoorde niet zo te zijn. Wat moet de buitenwereld daar wel niet van denken! De Naam van Chris-

tus wordt daardoor oneer aangedaan. De geloofwaardigheid van de Bijbelse boodschap, die ons toch ter harte zou moeten gaan, wordt erdoor ondermijnd.

Zonder enig kerkelijk mandaat.

Daarbij moeten we echter niet in de eerste plaats denken aan de institutionele verdeeldheid: het feit dat verschillende kerkverbanden naast en tegenover elkaar bestaan. Veel fundamenteeler is de inhoudelijke verdeeldheid: de grote verschillen die er zijn in leer en leven.

Op veel kansels wordt de waarheid van Gods Woord geweld aangedaan. Het kwade wordt goed genoemd en het goede kwaad. Wat God in Zijn wet verbiedt, wordt goedgepraat en wat God gebiedt, wordt beschouwd als niet meer relevant voor deze tijd. Daar wordt verzwegen wat wezenlijk is en worden dingen gezegd die op zichzelf wel waar zijn, maar toch misleidend moeten worden genoemd, omdat men ze niet in het juiste Bijbelse verband plaatst. Men spreekt veel over de liefde van God, maar zwijgt over Zijn oordelen. Men beroept zich op Gods barmhartigheid, maar weet er niet van dat Hij ook rechtvaardig is. Zo krijgt de gemeente stenen voor brood en worden mensen bedrogen voor de eeuwigheid. Dat is heel erg.

Geen kerkelijke eenheid

Geen wonder dat er geen institutionele kerkelijke eenheid is. Hoe zou dat in een rechte weg kunnen? 'Wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis?' (2 Korinthe 6: 14). In artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis worden de zuivere verkondiging van het Evangelie, de zuivere bediening van de beide sacramenten en het rechte gebruik van de kerkelijke tucht genoemd als de kenmerken van de ware kerk. Het is niet voldoende dat in de kerk, naast allerlei andere richtingen en stromingen, ook de

waarheid verkondigd wordt. Nee, de leugenleer en de verkondigers daarvan moeten actief geweerd worden. Gods gemeente behoort te zijn een pilaar en vastigheid (fundament) der waarheid (1 Timotheus 3:15).

Vandaar dat in de zeventiende eeuw de Remonstranten de kerk 'uitgezet' werden. Vandaar dat in de negentiende eeuw de Afscheiding plaats vond. Als gereformeerde belijders kon men het in de Nederlandse Hervormde

Op veel kansels wordt de waarheid van Gods Woord geweld aangedaan. Het kwade wordt goed genoemd en het goede kwaad.

Kerk niet langer uithouden. Sindsdien hebben allerlei kerkscheuringen plaatsgevonden. Lang niet altijd waren die scheuringen vanuit de Bijbel gezien onvermijdelijk.

Soms gingen ook kerken samen. Het is niet wezenlijk, maar wel mooi, dat onze Gereformeerde Gemeenten niet uit een kerkelijk conflict ontstaan zijn, maar uit een samengaan van twee groeperingen. Maar een samengaan kan ook wijzen op een loslaten van de gereformeerde belijdenis. Het Samen-op-Weg-proces, dat leidde tot de vorming van de Protestantse Kerk in Nederland, was alleen mogelijk omdat de Gereformeerde Kerken inmiddels net zo ver afgezakst waren (of misschien nog wel verder) als de Hervormde Kerk die ze in de negentiende eeuw verlaten hadden. Zo konden ze elkaar vinden.

Nationale synode

Inmiddels zijn er plannen om volgend jaar een nationale synode te houden van allerlei protestantse kerken en geloofsgemeenschappen. Initiatiefnemer is ds. G. de Fijter, oudsynodepreses van de Protestantse Kerk in Nederland. Door een stuurgroep is een credotekst opgesteld op basis van de apostolische geloofsbelijdenis. Die moet het uitgangspunt vormen voor de beraadslagingen. Het Apostolicum verbindt immers, althans formeel gezien, alle kerken.

Daarbij heeft men echter lang niet alles uit het Apostolicum overgenomen. De belijdenis van God de Vader als de Almachtige, die daarin zelfs twee keer aan de orde komt, vindt men er niet. Geen wonder, in modern-protestantse kring heeft men met dit onderdeel van de apostolische geloofsbelijdenis grote moeite. Liever spreekt men over een God, Die met ons meelijdt in al onze moeite en verdriet. Vandaar dat men ook de passages uit onze catechismus (zondag 10) over Gods voorzienigheid afwijst. Na Auschwitz kun je dat toch zo niet meer zeggen!

Wat in de Apostolische geloofsbelijdenis beleden wordt over de maagdelijke geboorte, bleef evenmin behouden. In plaats van 'geboren uit de maagd Maria' lezen we nu 'geboren uit Israël'. Ook dat komt niet onverwacht. Voor vrijzinnigen en anderen is die passage uit het Apostolicum, ondanks het Bijbels getuigenis waarop zij rust (Mattheus 1:23, Lukas 1: 27 en 34), een mythologische voorstelling waar je tegenwoordig niet meer mee kunt aankomen.

En om nog wat te noemen, ook de belijdenis dat Christus zal komen 'om te oordelen de levenden en de doden' is bij het opstellen van de credotekst gesneuveld. Er wordt slechts gesteld dat God alle kwaad teniet zal doen. Dat wijst eerder in de richting van de alverzoening.

Aan de schatten uit onze gereformeerde belijdenis wordt in de credotekst vrijwel geheel voorbijgegaan. Moet juist in deze tijd niet duidelijk gesproken worden over het gezag van de Bijbel? Is hetgeen de Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt over de kenmerken van de kerk, niet meer van belang bij het spreken over kerkelijke toenadering? En waar zijn de drie stukken uit de catechismus gebleven, die bevindelijk gekend moeten worden om zalig te leven en te sterven? Kennelijk gaat men liever uit van een verondersteld geloof.

Evenzo wordt gezwezen over verkiezing en verwerping. 'Geen mens is meer een hopeloos geval', zo lezen we in de credotekst. Is dat alles wat er gezegd moet worden? Onze Dordtse vaders hebben beleden dat de verzoening niet algemeen is, maar particulier. De dood van de Zoon van God is wel 'overvloedig genoegzaam tot verzoening van de zonden der ganse wereld', maar 'dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen van God de Vader, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot alle uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakend geloof te begiftigen' (Dordtse Leerregels, hoofdstuk II, par. 3 en 8). Dat zijn fundamentele zaken.

Arminius

Er mogen dan in dit Calvijnsjaar veel waarderende woorden gezegd zijn over de reformator van Genève, in de praktijk houden velen in de kerk het liever met Arminius. Die zou tegenwoordig gelden als een stevige bonder, zo stelde de remonstrantse hoogleraar Th. M. van Leeuwen vorige maand bij de Arminiusherdenking aan de Leidse universiteit. Wellicht is dat wat overdreven, maar in brede lagen van de gereformeerde gezindte zou Arminius tegenwoordig niet uit de toon vallen. De credotekst zou hij zo kunnen onderschrijven en op de nationale synode die men wil organiseren, zou hij waarschijnlijk tot de meer orthodoxe vleugel behoren. Misschien zou zelfs de aantasting van de inhoud van het Apostolicum voor hem een reden zijn om er niet aan deel te nemen!

Het is daarom onbegrijpelijk en ook te betreuren dat een ouderling uit de kring van onze gemeenten zich achter dit initiatief voor een nationale synode gesteld heeft en medeopsteller geweest is van de zo zeer aanvechtbare credotekst. Zonder enig kerkelijk mandaat. Een dergelijke valse oecumene is immers nooit de lijn van de Gereformeerde Gemeenten geweest! Volgens de christelijk gereformeerde prof. Peels, ook één van de leden van de stuurgroep, wil men met de credotekst terugvallen op het abc van het christelijk geloof. Het gaat om een actueel christelijk getuigenis. Een getuigenis in een ontkerstende samenleving dat het hart raakt. Maar het probleem is juist dat in dit stuk een groot deel van dat abc ontbreekt. Zo wordt daarin, om nog maar iets te

noemen, gezwezen over de twee wegen: de brede weg die naar het verderf leidt en de nauwe weg die naar het leven leidt.

Nu heeft men gesteld dat deze tekst een groeitekst is. Bijstelling is mogelijk op basis van de reacties die men binnen krijgt. Maar met de tekst die nu gepubliceerd is, heeft men natuurlijk wel de toon gezet. Gezien de samenstelling van de stuurgroep en gezien het geestelijk klimaat in de protestantse wereld, is niet te verwachten dat er straks een stuk uitkomt dat een werkelijk Bijbels karakter draagt. Dan zouden ook grote groepen afhaken, die men er graag bij wil betrekken.

Nooit hoogkerkelijk geweest

De Gereformeerde Gemeenten zijn nooit hoogkerkelijk geweest, zoals de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt dat jarenlang waren. Wij hebben ons kerkverband nooit aangeduid als 'de ware kerk'. Evenzo heeft men, met alle bezwaren die men had tegen de Hervormde Kerk, die nooit een valse kerk willen noemen. Daarvoor wist men teveel van eigen schuld en eigen tekortkomingen. Daarvoor voelde men zich al te zeer verbonden met predikanten en gemeenteleden buiten het eigen kerkverband. Maar dan ging het wel om een gemeenschappelijke verbondenheid met de gereformeerde belijdenis, die gegrond is op het onfeilbare Woord van God. En dat alles in het besef dat de waarheid daarvan bevindelijk verstaan moet worden.

Het gebed mocht vermenigvuldigd worden dat God nog eens bijeen zou brengen wat wezenlijk bijeen hoort. Als dit werkelijk leeft, zal dat ook tot uitdrukking komen in het kerkelijk beleid. Een aantal jaren geleden heeft de generale synode de Commissie kerkelijke eenheid en verscheidenheid in het leven geroepen om te spreken met kerkverbanden waarmee verwantschap bestaat. De resultaten zijn tot dusver niet meer dan een wolkje als eens mans hand.

Moeten we in deze tijd van ontkerstening niet meer zoeken naar wat bindt, dan wat scheidt? Velen zijn geneigd daar ja op te zeggen. Toch is dat niet verantwoord. Natuurlijk, op deelreinen is het mogelijk om in een breed verband samen te werken. De Bond tegen het Vloeken is daar een voorbeeld van. Ook het gezamenlijk met verwante kerken reageren op overheidsvoornemens of wetgeving is een goede zaak en wordt ook in praktijk gebracht. Maar bij een samenspreking tussen kerken gaat het om veel meer. Als de hoofdzaken van de leer in het geding zijn, mogen we niet doen of we elkaar wel halverwege kunnen vinden. Dan kunnen we ons niet beroepen op Jezus' woord: 'opdat zij allen één zijn' (Johannes 17: 21). Dan is er immers geen geestelijke band die samenbindt als broeders van hetzelfde huis, maar ervaart men veeleer een grote afstand. Ook al noemt de ander zich christen of zelfs gereformeerd.

Apeldoorn,

C.S.L. Janse

Wat moeten we doen....?

De Mexicaanse griep en het vaccin

De redactie heeft mij gevraagd iets te schrijven naar aanleiding van de Mexicaanse griep en het op 8 november door de minister in gang gezette vaccinatieprogramma. Daarbij worden 1,2 miljoen Nederlanders, vooral jonge kinderen, als risicogroepen bestempeld. De minister heeft daarom deze risicogroepen geadviseerd zich te (laten) vaccineren.

De Mexicaanse griep die in ons land om zich heen grijpt, heeft al sinds

begin dit jaar veel pennen en tongen losgemaakt en ontzaglijk veel aandacht gekregen in de media. Er is door wetenschappers en deskundigen al heel veel gezegd en beweerd. In de loop van de tijd zijn er stellige uitspraken en beweringen gedaan, die later weer werden afgezwakt. Er zijn grote voorzorgsmaatregelen genomen waarvan vervolgens de noodzaak weer werd betwijfeld of sterk werd afgezwakt. Voortdurend zijn analyses gemaakt over de ernst van

de ziekte en over de verspreiding ervan.

Nu de minister het advies van de gezondheidsraad heeft overgenomen is er eindelijk duidelijkheid.

Maar waarover is eigenlijk duidelijkheid? Hoe ernstig is de ziekte nu precies volgens medische criteria?

Gaandeweg lijkt het erop dat de publieke opinie niet kan leven met het feit dat een ziekte als matig ernstig wordt bestempeld, terwijl toch de mogelijkheid duidelijk bestaat dat mensen er aan overlijden. Zolang de gewone griep bestaat, zijn er ieder seizoen helaas mensen die aan de griep overlijden. Velen worden er (kortdurend) ziek van. Hoe zit dat nu precies bij deze Mexicaanse griep? Wat maakt dat het nu allemaal anders is dan bij de gewone griep? En waarom moeten er zoveel meer mensen worden gevaccineerd? Er zijn nog veel vragen waarop geen eenduidig antwoord kan worden gegeven.

Als je niet inent, doe het dan niet, maar wel met de Heere. Als je wel inent, doe het dan wel, maar wel met de Heere'.

Een bijkomend probleem is dat men in de media altijd zekerheid en duidelijkheid moet uitstralen, want anders komt de boodschap niet over. Er is geen enkele ruimte voor nuances. Ik kan me geen vaccin herinneren dat al zoveel aandacht heeft gekregen, reeds in de fase waarin het ontwikkeld wordt, terwijl het nog nauwelijks in de praktijk op zijn werking kon worden beoordeeld.

De tijd dringt, want de Mexicaanse griep rukt op. Heeft men vanuit wetenschap en overheid niet zelf veel wind (onduidelijkheid) gezaaid, en oogst men nu daarom storm (gewelddige onrust)?

Duidelijk is inmiddels wel wie er door de medische wetenschap als risicogroepen worden gezien.

Maar over de ernst ervan en de omvang van de verspreiding weet men veel (nog) niet.

Om paal en perk te stellen aan alle onrust en onzekerheid heeft de overheid duidelijk gemaakt wie er volgens haar gevaccineerd moeten worden. De brieven waarin zwangere vrouwen en andere huisgenoten worden uitgenodigd om zich te laten vaccineren,

vallen bij velen in de brievenbus. Er gaan ook al stemmen op, die beweren dat de overheid te laat komt met dit programma om een pandemie te voorkomen.

Wie zijn oor goed te luisteren legt, krijgt nog steeds geen goed beeld van de ernst van de Mexicaanse griep en hoe ernstig de verspreiding om zich heen zal grijpen. Vermelding van het zoveelste dodelijke slachtoffer van de Mexicaanse griep op de voorpagina's van de dagbladen is trend-zettend voor de beeldvorming. Dat het verkeer weer slachtoffers heeft geëist ten gevolge van overmatig alcoholgebruik is nieuws, dat niet meer de voorpagina haalt. Dat dit regelmatig doden eist, wat voorkomen had kunnen worden als mensen hun verantwoordelijkheid hadden genomen, is niet meer iets dat in de belangstelling staat.

Wat hebben de media een grote verantwoordelijkheid in de wijze waarop zij iets als nieuws oormerken, maar ook in de manier waarop zij het brengen. De media zijn in onze tijd voor velen de bringers van de waarheid, terwijl er altijd sprake is van een (sterke) inkleuring en interpretatie van feitelijke waarheden. Dat moeten we goed bedenken.

Ik schrijf deze dingen niet als een betweter. Wel wil ik graag laten zien dat er veel met stelligheid wordt beweerd, wat achteraf beter op een meer bescheiden en genuanceerde manier gezegd had kunnen worden. Wie geeft er nog leiding in ons land in het omgaan met onzekerheden waarvan het leven van iedere burger zo vol is? We zijn toch allemaal nietige, broze mensen? Afhankelijke mensen, die in de Schepper 'leven, bewegen en zijn (Hand. 17:28)'. Mensjes die ook zeker gezondheid en krankheid absoluut niet in eigen hand hebben. O, dat afhankelijk zijn en niet willen zijn.....! Waar is de levenspraktijk van wat de Kerk belijdt en beleeft, dat de Schepper 'ook nu allen onderhoudt en regeert naar Zijn aanbiddelijke voorzienigheid en Zijn oneindige kracht, om de mens te dienen, teneinde de mens zijn God diene (NGB 12)'. Spreekt ons geweten nog als het gaat over onze afhankelijkheid van onze Schepper of wanen we alles in eigen hand te hebben? Kennen we de Schepperhand? Sterker nog, voelen we door wederbarende genade in Christus Jezus de Vaderhand?

Over vaccinatie en hoe ik daartegen-

over sta, heb ik al vaker geschreven. Ik wil niemand in zijn geweten binden, ook niemand veroordelen die het middel van de vaccinatie als een geoorloofd middel beschouwt. Wel wil ik stellen dat velen hun rust en zekerheid vinden in puur het middel van de vaccinatie alleen. En dat is schijnzekerheid! Ons standpunt komt kortweg hierop neer zoals wijlen ds. A. Vergunst dat ook al verwoordde aan de hand van het voorbeeld van Ezra en Nehemia: 'Als je niet inent, doe het dan niet, maar wel met de Heere. Als je wel inent, doe het dan wel, maar wel met de Heere'. Dat 'met de Heere', is het meest dringende bij alles wat dreigt. De verzoende betrekking met de Heere en Zijn enige troost in leven en sterven. Die is onmisbaar. Zonder dit genadewerk in Christus Jezus kunnen we niet leven, niet verder leven, geen dag. Dat deze nood van ons zelf en van onze kinderen ons maar het meeste zou bezetten en uitdrijven naar Gods genadetroon, die nog steeds geopend is. Opdat we Hem zouden kennen in al onze wegen en opdat hij onze paden zou recht maken: 'Wat moet we doen....? Opdat we zalig worden'.

Het geloof in Gods voorzienigheid sluit het gebruikmaken van de medische mogelijkheden voor behandeling en genezing niet uit, maar in. Mogelijkheden om via het principe van inenting vervolgens een ziekte te voorkomen, zijn er ook vanuit dezelfde wetenschap. Velen hebben geen enkele moeite om dit te zien als middelen van God gegeven. Het gaat er echter om of dit middel geoorloofd is en heilzaam voor lichaam en....ziel. Of Gods kennelijke zegen erop rust.

Ik wil in dit artikel opkomen voor degenen die in hun geweten het gebruikmaken van deze middelen zien als 'niet verenigbaar met de kinderlijke vrede des Heeren, als een bewijs van het niet vertrouwen op de Heere'. In tere kinderlijke afhankelijkheid zoals in ons troostboek krachtens Jezus' onderwijs in de binnenkamer wordt doorleefd overeenkomstig zondag 50. Dan is ons standpunt ten opzichte van vaccinatie tegen de Mexicaanse griep niet anders dan bij andere vaccinaties.

Een verschil is wel dat door de eerst opgeroepen onrust en onzekerheid en onduidelijkheid over de ernst van de ziekte en de werking van het vaccin, er veel vragen, puur medisch gezien, al niet eenduidig beantwoord worden.

De manier waarop men in ons land

omgaat met de Mexicaanse griep zal het vertrouwen van mensen die zich uitsluitend baseren op de medische wetenschap bepaaldelijk niet vergroten. Het zou ons de ogen moeten openen voor het feit, dat doktoren ook maar mensen zijn. Ik schrijf dit niet om medici in een verkeerd daglicht te stellen, maar om ons ervan bewust te doen zijn dat we geen zekerheid moeten zoeken bij *mensen*, waar uiteindelijk geen zekerheid te vinden is.

We belijden dat God het leven geeft, dat Hij alle dingen bestuurt en leidt. En dat Hij wil dat we Hem erkennen als de Schepper en Onderhouder van ons leven. Maar ook dat we leren om ons leven te zien in het licht van de eeuwigheid en dat we onze tijd leren gebruiken als voorbereidingstijd.

De Bijbel toont in het laatste Bijbelboek aan, dat er in het laatste der dagen 'pestilentiën' zullen komen. De vraag is gewettigd of we de Mexicaanse griep daar ook onder mogen rekenen.

In deze weken van onrust is de belangrijkste weg die we elkaar moeten en mogen wijzen de weg, waarin we allereerst en allermeeft met al onze nood en onzekerheid terecht mogen komen bij de Heere. Zou de Heere ons en ons volk met deze epidemie niet wat te zeggen hebben?

We mogen blij zijn met het vele dat ons in de medische wetenschap geschonken wordt, maar wat zijn we dwaas, als we al onze rust en zekerheid alleen bouwen op de wetenschap. Ik hoop dat we in het openbare en persoonlijke gebed ook deze nood veel bij de Heere mogen brengen.

We onderschatten de dreiging en onzekerheden niet. In Markus 9 lezen we de geschiedenis van een vader die radeloos is omdat zijn kind ernstig ziek is. De discipelen proberen de man en het kind te helpen, maar het lukt hun niet. En dan komt de Heere Jezus, de Zoon van God, en Hij zegt ten aanhore van de discipelen en de schare eromheen: 'Breng hem tot Mij'.

Hij is de grote Heelmeester, Die genezen en verlossen kan, en Die ook zaligmaken kan. Naar lichaam en naar ziel. We belijden toch - mogen we het ook beleven? - dat Hij Dezelfde is én blijft en dat Zijn Woord ook nu nog geldt en waarachtig is. Staat Hij ook nu nog niet te nodigen, opdat mensen, jong en oud, tot Hem zullen

komen met al hun lichamelijke, tijdelijke en zielenoden?

Lezen we in Markus 10 ook niet van ouders die hun kinderen tot de Heere Jezus brachten, opdat Hij ze aanraken zou? Veel ouders deden / doen dat niet, maar de ouders in Markus 10 konden niet buiten de zegening van de Heere Jezus. Er is geen nood te groot om niet bij Hem te brengen.

Wat is er dan bij Hem te krijgen? Rust, temidden van alle onrust, vertrouwen dat Hij zorgt en bewaart; opzien tot Hem, om het allereerst van Hem te verwachten, en overgave dat Hij weet wat het beste is voor ons en onze kinderen.

Dit is ook wat in Zondag 9 en 10 beleeden wordt. Staande in de (geloofs-) lijn van Zondag 9 en 10 wijzen we de leer van het noodlot af en kunnen we het niet verdragen als de Heere wordt afgeschilderd als een harde God, Die uit willekeur of uit vermaak de mens zou plagen. Ook in het toeschikken van ziekten.

Nee, dan mag het geloof belijden dat God goed is en almachtig, maar ook vrijmachtig. Dan mogen we vragen of Hij door de herscheppende genade in Christus Jezus in Zijn Vaderlijke zorg het kwaad van ons weren wil, óf het ten onzen beste keren wil, en of Hij wil geven dat we in wegen van zorg en

druk ons leven in Zijn hand mogen leggen. Want wat zou echt het beste voor me zijn....? Het 'beste' in eeuwigheidslicht. Wat moeten we doen? Gezondheid en krankheid beleven in eeuwigheidslicht.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat wij zo'n afhankelijk leven van onszelf niet begeren. We willen zo graag zorgeloos door het leven gaan. Maar dit leven is, vroeg of laat, toch vol met zorg.

In Markus 9 lees ik ook van de vader van de zieke jongen, die in zijn radeloosheid en wanhoop uitroept: 'Heere, ik geloof, kom mijn ongelovigheid te hulp'. Als de nood ons in de worsteling van het gebed bij de Heere brengt, dan geeft de Heere niet altijd wat wij willen of wensen, maar dan kan Hij wel, ook door deze bedreigende epidemie heen, bewerken dat we persoonlijk en met onze kinderen ons heil voor tijd en eeuwigheid alleen van Hem verwachten. 'Wat moeten we doen om zalig te worden?' zij onze eerste zorg en levensnood.

Dit alles sluit niet uit dat er de nodige voorzorgen te nemen zijn, buiten de vaccinatie om, om te proberen de ziekte en de verspreiding ervan tegen te gaan.

Rijssen,

ds. A. Schreuder

OUD GOUD

John Flavel

Het werk van Gods knechten kan soms lijken nutteloos geweest te zijn. 'Een zaaier ging uit om te zaaien'. Wat valt er veel van dat zaad bij de weg waar de vogels het wegpikken, tussen de doornen, op steenachtige plaatsen, en blijft zonder vrucht.

Toch kunnen we ons daarin vergissen. Misschien dat de zaaier zelf het nooit meer ziet, maar vele jaren later kan het gezaaide toch nog met Gods zegen worden bekrond.

Een treffend voorbeeld vinden we in het leven van Luke Short, een onverschillige jongen van 16 jaar, die een preek hoorde over 1 Korinthe 16:22: 'Indien iemand den Heere Jezus niet liefheeft, die zij een vervloeking;

Maranatha'. Het was een indringende preek en aan het eind van de dienst stond de leraar op om de zegen uit te spreken. Hij zweeg echter en zei toen: 'Hoe zal ik deze gehele vergadering zegenen, terwijl een iegelijk in deze plaats, die de Heere Jezus Christus niet liefheeft, een vervloeking is?'

Dat zal die jongen helaas niet erg verontrust hebben. Kort daarop vertrok hij naar Amerika om daar naar hartelust de zonde en de wereld te dienen. Het gestrooide zaad leek geen vrucht te dragen, en als God er niet aan te pas gekomen zou zijn, was hij gestorven als een verklaarde vijand van Hem, Die zo waard is gediend te worden.

Oud geworden, toen hij al honderd

jaar was, kwam die preek terug en werd hij zondaar voor God. Als een verlorene werd hij tot Christus geleid. Hij mocht ervaren dat er zelfs voor een oude, verstokte zondaar vergeving is in het bloed van Hem Die met de misdadigers gerekend is. Nog zestien jaar heeft hij geleefd als een monument van de vrije genade van God. Hij zal het echter wel betreurd hebben dat hij zoveel jaren van zijn leven vermorst en verknoeid had in de dienst van de zonde.

De prediker van die ernstige boodschap die zoveel jaren later nog gebruikt werd, was John Flavel. Ook één van de Puriteinen die grote invloed gehad heeft en wiens werk rijk door de Heere werd gezegend.

Vervolging

John Flavel werd in 1628 in Broms-grove, Worcestershire, in Engeland geboren. Hij was de zoon van Richard Flavel, een predikant die in 1665 aan de pest stierf, terwijl hij in de gevangenis zat, omdat hij tot de non-conformisten behoorde (zij die zich niet konden verenigen met wat er in de kerk van Engeland gebeurde).

Van zijn vader kreeg John degelijk godsdienstig onderwijs. IJverig studeerde hij daarna aan het University College in Oxford, waar hij opgeleid werd tot het werk in Gods wijngaard. In 1650 studeerde hij af, werd als predikant bevestigd, en begon zijn loopbaan in Diptford, waar hij zijn bijzondere gaven in de dienst van zijn Koning mocht besteden.

Hij trouwde met Joan Randall, een vrouw die de Heere vreesde. Het huwelijk duurde maar kort. In 1655 stierf ze bij de geboorte van haar eerste kindje, en ook de baby werd weggenomen. Rouw en verdriet waren het deel van de jonge dienstknecht.

Een jaar later hertrouwde Flavel, maar ook deze vrouw ontviel hem. Dit was ook het geval met zijn derde vrouw, die lief en leed in zijn ambtelijke loopbaan met hem mocht delen. Tenslotte werd hem nog een vierde vrouw gegeven die hem overleefd heeft. Veel wederwaardigheden, veel huiselijk verdriet zijn zo zijn deel geweest.

Echter, niet alleen huiselijk leed, ook vervolging en bittere vijandschap heeft hij in zijn ambtelijke loopbaan moeten ervaren.

In 1656 nam Flavel een beroep aan naar een drukke havenstad aan de zuidwest-kust van Engeland, Dartmouth. Zijn inkomen was geringer dan in zijn vorige gemeente, maar hij

had er veel vrucht op zijn arbeid. De vijanden zaten echter niet stil. In 1662 werd hij van zijn preekstoel verdreven omdat hij behoorde tot de 'non-conformisten', die in hun geweten niet konden buigen onder het juk van menselijke, vaak roomse ceremoniën en gebruiken in de Staatskerk. Deze kerk was wel in naam protestant, maar de zuurdesem van Rome was er lang niet uitgezuiverd.

Flavel bleef preken tot de vervolgde verstrooiden, ook al moest hij hen ontmoeten in huizen en bossen. In 1672 vaardigde koning Karel II wel een wet uit waarin vrijheid van godsdienst aan de non-conformisten werd gegeven. Maar dit duurde slechts kort. Toen moest hij weer zwerven van de ene afgelegen plaats naar de andere om het Woord te verkondigen van de Koning Wiens juk zacht en Wiens last licht is. Zelfs moest hij zich enige tijd schuilhouden in Londen, waar hij tijdens een bidstond door soldaten overvallen werd en ternau-

De werken van deze puritein hebben invloed uitgeoefend op mannen als Jonathan Edwards, George Whitefield, Andrew Bonar and Robert McCheyne.

wernood aan arrestatie kon ontkomen. In 1685 keerde Flavel terug naar Dartmouth waar hij in zijn eigen huis, waar zijn luisteraars alle hoeken en gaatjes vulden, Gods Woord bracht.

Twee jaar later kondigde koning Jacobus II een nieuwe vrijheidsproclamaatie af voor de non-conformisten, zodat Flavel weer vrij zijn werk kon verrichten.

Het volgende jaar staken Willem III met zijn vrouw, Mary Stuart, de Noordzee over en werden ze als koning en koningin van Engeland erkend. Toen heeft Flavel nog enige jaren in volle vrijheid het Evangelie van vrije genade mogen verkondigen in Dartmouth. Nu niet langer meer in zijn eigen woning, maar in een nieuw, groot kerkgebouw.

Toen hij op bezoek in Exeter was om daar te preken, werd hij ernstig ziek. Diezelfde avond stierf hij, op 6 juni 1691, om te beërven het loon van een getrouwe dienstknecht. Zijn laatste woorden waren: 'Ik weet dat het wel

met mij zal zijn'.

Wat een voorrecht, als we zo mogen afreizen en de Heere alle tranen van de ogen zal afwissen. Dan zullen de ogen de Koning zien in Zijn schoonheid.

Zelfonderzoek

Flavel was niet alleen een vurige prediker op de preekstoel, maar ook een ernstige christen in de binnenkamer, een man die veel bezig was met meditatie en zelfonderzoek. Ook bij anderen drong hij erop aan dat ze zich toch ernstig onderzoeken zouden. Hij stelde daar ook regels voor op aan de hand waarvan dit onderzoek plaats kon hebben. Hier volgt een korte samenvatting daarvan.

Het is allereerst nodig de Heere ernstig te zoeken en te bidden om de bijstand des Geestes, Die machtig is ons bekend te maken met onze staat. En dat is, zei hij, hetgeen mijn ziel meest ernstig begeert te weten. Hij dringt verder aan op het loslaten van alle eigenliefde, diepe indrukken te zoeken van de grote dag des oordeels, af te wachten wat God de Heere spreken zal, de meest rustige tijd af te wachten om zich tot een gewichtig werk van zelfonderzoek te begeven, om dat onderzoek te verrichten met een eerbiedig en ernstig hart, want, zeg hij, iemand die zijn aangezicht in een spiegel wil aanschouwen, moet stilstaan en niet in beweging zijn. Ten laatste dringt hij aan op het onderscheid maken tussen zonden die aanleiding zouden kunnen geven tot het betwijfelen van onze staat, en zonden welke dienen om ons te vernederen. Dat Flavel dit zelfonderzoek ernstig opvatte, als iets wat beslist nodig en van het grootste belang was, blijkt uit de woorden waarmee hij dit stuk afsloot:

'O, Heere, bestuur Uw knecht, opdat hij voor zelfbedrog bewaard worde. Opdat, indien zijn consciëntie hem nu veroordeelt, hij een beter fundament mag leggen, terwijl er de tijd nog voor is. En indien zijn consciëntie hem nu vrijspreekt, hij dan ook vrijmoedigheid mag hebben in de dag des oordeels'.

De Heere maakt Zijn volk eerlijk, en wáár voor Zijn Aangezicht. Dan willen ze niet opgebouwd worden in gestalten, maar zullen ze geen rust hebben voordat ze mogen weten op de Steenrots Christus en Zijn volkomen offer gegrond te zijn.

Schriftelijke nalatenschap

In de periode waarin Flavel als een

voortgejaagde dienaar niet altijd het Woord kon brengen in de samenkomsten van de gemeente, heeft hij veel geschreven. Zijn schriftelijke nalatenschap is aanzienlijk. Wel zes kloekedelen zijn gepubliceerd, waarin Christus en Zijn verzoenende arbeid worden uitgestald. We noemen van het vele 'oude goud' hierin geboden, slechts:

Deel 1 "De Fontein des levens"

Deel 2 "De methode der genade in de Evangelie verzoening"

Deel 3 is een vervolg van het tweede deel waarin begonnen werd met "Een Verhandeling over de ziel van een mens" Ook "Een praktische Verhandeling over vrees" naar aanleiding van Jesaja 8:12 en 14.

In deel 4 vinden we: "Engelands plicht onder de huidige vrijheid van het Evangelie".

Deel 5 bevat onder meer zes preken over de verborgenheden van Gods voorzienigheid met betrekking tot zeelieden, en ook een verhandeling over de tekenen van genade en merktekenen van huichelarij.

Deel 6 bevat een uitstekende verklaring in vraag en antwoord van de beknopte Westminster Catechismus, alsmede twaalf meditaties als voorbereiding voor het Heilig Avondmaal, en verschillende verhandelingen over met name de kinderdoop en persoonlijke reformatie en de noodzaak van bekering.

Van Flavel is het een en ander vertaald in onze taal, zoals "Het Beste Werk in de slechtste tijden" en "Overgeleverd om onze zonden" (zes lijdenspredikaties).

De werken van deze puritein hebben invloed uitgeoefend op mannen als Jonathan Edwards, George Whitefield, Andrew Bonar and Robert McCheyne.

Archibald Alexander, de eerste professor in Princeton Seminary in de VS, die in zijn jeugd jaren al veel van Flavel las, schreef later eens dat hij aan hem meer verschuldigd was dan aan enige ongeïnspireerde auteur. Je zou willen dat ook nu veel jongeren Flavel zouden lezen. Niet alleen zij, maar ook ouderen die het zo vreselijk druk hebben, maar wellicht vergeten dat één ding nodig is. Het zou een middel in Gods hand tot rijke zegen kunnen zijn.

Staphorst,

ds. C. Vogelaar

**"Een woord voor elke dag";
dagboek bij de Bijbel, door Johannes
Calvijn; uitg. Den Hertog, Houten;
ISBN 978 90 331 2179 1;
380 blz.; € 19,90.**

Alweer een dagboek. Dat kan soms de verzuchting zijn. Er zijn al zoveel dagboeken en elk jaar komen er meer bij. Toch is dit dagboek wel heel passend. In het jaar van Calvijn, die van grote betekenis is geweest voor de kerk van de Reformatie, is een dagboek van deze reformator een welkome aanvulling. Het is samengesteld uit verschillende geschriften van Calvijn, zoals zijn Institutie, zijn verklaring van de Bijbel alsmede uit een aantal preken.

Misschien zegt u: een geschrift van bijna 500 jaar geleden, is dat niet moeilijk te lezen? De overdenkingen zijn echter verrassend eenvoudig, kort en praktisch. Ze geven onderwijs voor het dagelijks leven en voor het geestelijk leven. Ze laten

niets van de mens heel en wijzen zo op Christus Die alleen de Fontein van het leven is. Een enkel voorbeeld moge dat duidelijk maken: 'Immers, omdat wij zwak en zeer gevoelig zijn als wij leed en smart hebben te verduren, zullen wij God met zuchten en tranen vragen om ons te sparen, zodra Hij ons tuchtigt – ook al is het in nog zo'n geringe mate. Wij verzuimen echter wat het voornaamste is, namelijk dat wij hem vragen ons de schuld kwijt te schelden. Dat komt omdat wij niet van harte tot onszelf inkeren en ons onderzoeken'.

Van harte bevelen we dit dagboek bij u aan. Het moge meer liefde geven tot de reformatoren en hun geschriften, die zo dicht bij de bron, Gods Woord, mochten staan. Zonder franje, eenvoudig, Schriftuurlijk-bevindelijk. Het lezen en overdenken ervan moge ons tot eeuwige zegen zijn. Tolle lege! Neem en lees!

's-Gravenpolder,

ds. E. Hakvoort

Geachte abonnee,

Met ingang van 19 november 2009 worden *Daniël* en *De Saambinder* gezamenlijk verzonden. De komst van een nieuw relatiebeheersysteem in het Centraal Bureau van de Gereformeerde Gemeenten (CBGG) maakte het mogelijk te selecteren wie zowel *Daniël* als *De Saambinder* leest. Beide bladen worden bij drukkerij Verloop in Alblasterdam gedrukt en verzonden. De verwachting is dat deze nieuwe wijze van verzenden op termijn een kostenbesparing zal betekenen. Bijkomstig voordeel is dat de gezamenlijke verzending minder milieubelastend is.

Wanneer op één adres op beide bladen een abonnement is geregistreerd, waarvan de tenaamstelling niet identiek is, (bijvoorbeeld wanneer een zoon of dochter een abonnement op *Daniël* heeft), dan is ervoor gekozen om de tenaamstelling van het Saambinderabonnement te hanteren.

Mocht er onverhoopt toch iets mis zijn gegaan en u hebt beide bladen afzonderlijk ontvangen of een extra blad aangetroffen, terwijl u geen abonnee bent, dan wordt u vriendelijk verzocht contact op te nemen met het Kerkelijk Bureau Gereformeerde Gemeenten: (0348) 489900 of kbogg@cbgg.nl.

Namens de redacties van *Daniël* en *De Saambinder*,
ds. L. Terlouw en ds. G.J. van Aalst

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Groningen: ds. A.T. Vergunst
te Carterton (Nieuw-Zeeland);
Te Westzaan:
ds. F. Mulder te Wageningen.

■ BEDANKT

Voor Goudswaard:
ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk;
Voor Hoofddorp:
ds. D. de Wit te Rijssen-West.

■ AANGEPASTE KERKDIENTEN Middelharnis

Op **zaterdag 28 november** zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Middelharnis een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan ds. J. Schipper. Hij hoopt te spreken over het thema "De bruidegom komt!", n.a.v. Matth. 25 : 1-13. De dienst begint om 15.00 uur. Iedereen, wel of niet gehandicapt, is van harte welkom.

■ TRICHT-GELDERMALSEN

Op **zaterdag 28 november** zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Tricht- Geldermalsen een aangepas-

te kerkdienst gehouden worden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan ds. B. Labee. Het thema van de preek is: "Jakobs overnachting te Bethel" n.a.v. Gen. 28:10-22. De dienst begint om 15.00 uur. Iedereen - wel of niet gehandicapt - is van harte welkom

■ MEDEDELING DEPUTAATSCHAP BUITENLANDSE KERKEN

Ds. A.H. Verhoef, predikant van onze zuster gemeente te St. Catharines, Ontario, Canada, is sedert 12 november in Nederland. Hij hoopt hier tot 25 november te verblijven en enkele gemeenten te dienen. De preekbeurten zijn reeds afgesproken. Wij wensen hem een gezegend verblijf in ons midden.

ds. W. Harinck, secretaris

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2009

Pag. 337, **gemeente UTRECHT**.
Scriba is nu: A. van der Heiden, Dorpsweg 5, 3738 CA Maartensdijk, tel. 0346-21 23 20, e-mail: scribaggutrecht@klikSAFE.nl
Toevoegen: Regeling preekbeurten:
R.H. Maasse sr., Looydijk 73a, 3732 VC De Bilt, tel. 030-220 47 17, e-mail: rhmaassesr@maasse.nl

Joden in Transsylvanië (Roemenië) en Budapest en daarover hoopt hij het één en ander te vertellen.

In het ochtendprogramma hopen ds. C.J. Meeuse en ds. W. Silfhout te spreken. Laatstgenoemde zal met name de voortgang van het werk in Israël belichten, ook n.a.v. zijn verblijf in Israël afgelopen zomer, waar hij enkele weken M.L. Dekker verving tijdens diens verlof. Ds. C. Neele hoopt 's middags ook iets te vertellen uit de geschiedenis van Evangelieverkondiging onder Israël.

In de pauze is er een programma rond het thema "Reizen naar Israël". De belangstelling voor deze reizen neemt de laatste tijd sterk toe. De heer L.J. Joosse zal dit onderdeel verzorgen samen met enkele jongeren met wie hij recent een reis naar Israël maakte.

Muzikale medewerking wordt verleend door het Ridderkerks mannenkoor. De toegang is vrij. Het belooft een boeiende dag te worden. Graag ontmoeten wij u op **dinsdag 29 december**. Aanvang: 10.00 uur.

■ ZANGAVOND IN KRUININGEN

Op **zaterdag 28 november** wordt er in de kerk van de Geref. Gemeente te Kruiningen, Hansweertsestraatweg 1, een samenzangavond met bovenstem gehouden. Hieraan werkt mee de bovenstemgroep Petrus Datheen uit Kruiningen. Opening door ds. G. Hoogerland. Aanvang 19.30 uur. Collecte t.b.v. de Theologische School van de Geref. Gemeenten

■ UITNODIGING WINTER- CONFERENTIE STUDERENDEN

Alle studenten aan Universiteiten en HBO-instellingen zijn **vrijdag 15 januari** van harte welkom op de winterconferentie van het Deputaatschap voor Studerenden van de Gereformeerde Gemeenten.

Ds. J.M.D. de Heer en dr. P.C. Oele houden een lezing over het thema 'Waar staan we na het Darwinjaar?'

Plaats: Driestar Educatief, Burg. Jamessingel 2, Gouda.

Tijd: ontvangst 16.30 uur; sluiting om circa 20.45 uur.

Voor nadere informatie verwijzen we je naar nummer 24 van DANIEL dat op 16 december verschijnt of kijk op de site www.studentengg.nl. Meld je uiterlijk vrijdag 8 januari aan bij het Kerkelijk Bureau, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden, fax. 0348-48 35 99, e-mail: conferentie@cbgg.nl

Vermeld daarbij je naam, adres, studieplaats, of je HBO- of WO-student bent en in welk jaar je bent gestart met de studie (bijvoorbeeld 2008).

BERICHTEN

■ ZENDINGSMIDDAG TE RIJSSSEN

Op **zaterdag 21 november** wordt de jaarlijkse zendingmiddag gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Rijssen-West, Veeneslagen 107. Aanvang: 14.30 uur. Algehele leiding: ds. C.A. van Dieren. Er zal één collecte worden gehouden t.b.v. de zending, de evangelisatie en de evangelieverkondiging onder Israël. Dhr. Floor uit Voorthuizen zal een zendingverhaal vertellen en het jeugdkoor Jubilate zal enkele liederen zingen o.l.v. dirigent O. Zwolsman. Basisschoolleerlingen zullen de in 2009 ingezamelde gelden overdragen aan afgevaardigden van de betreffende deputaatschappen.

Allen hartelijk welkom.

De plaatselijke zendingcommissie

■ JAARLIJKSE ISRAËLDAG TE HARDINXVELD-GIESSENDAM

Op **dinsdag 29 december** hoopt het Deputaatschap voor Israël weer haar jaarlijkse Israëldag te houden. Ook dit jaar is de bijeenkomst in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Hardinxveld-Giessendam, Buitendams 118.

Er is deze dag een afwisselend programma, waarin 's middags de Hongaars-gereformeerde predikant Imre Zöld hoopt te spreken. Ds. Zöld doet namens het deputaatschap enig werk onder

■ VERKOPING IN CAPELLE A/D IJSSEL

De jaarlijkse verkoping door de vrouwenvereniging 'Wees een zegen' te Capelle a/d IJssel wordt gehouden op **zaterdag 21 november**, van 10.00 tot 15.00 uur, in de Elimkerk, Merellaan 346. Er is een ruime sortering artikelen, w.o. etenswaren.

Voor de kinderen is er een workshop. Bent u niet in de gelegenheid om op zaterdag te komen, kom dan op maandag 23 november naar de na-verkoping in zorgcentrum 'd Amandelhof, Fluiterlaan 52 van 14.00-16.00 uur.

■ VERKOPING TE DRACHTEN

De vrouwenvereniging "Lydia" te Drachten organiseert op **zaterdag 21 november**, van 9.30-14.00 uur, een verkoping in de kerk van de Geref. Gemeente, De Singel 42. Er is van alles te koop. Ook voor de jeugd zijn er verschillende activiteiten. De opbrengst is voor de kerk, zending en evangelisatie.

■ INITIATIEF WOONVOORZIENING GEHANDICAPTEN IN ZEELAND

Enige tijd geleden is door enkele ouders het initiatief genomen om tot een nieuwe woonvoorziening in Zeeland te komen. In het voorjaar van 2009 is er in enkele kerkelijke bladen, in samenwerking met de oudervereniging Helpende Handen, een advertentie geplaatst om de belangstelling daarvoor te peilen. Reacties waren uit heel Zeeland afkomstig. Daarom is de regio, die we van onze volgende stap in kennis willen stellen, groter dan bij de eerste advertentie. Op dinsdag 1 december zal er om 19.30 uur een informatie-avond worden georganiseerd in een van de zalen van de Sionkerk van de Geref. Gemeente te Goes voor alle (pleeg)ouders en/of verzorgers in Zeeland en Goeree-Overflakkee, die één of meer kinderen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking hebben.

Enkele deskundige sprekers zullen ver-

tellen over:

1. hoe jongeren nadenken over hun toekomst op het gebied van wonen.
2. hoe het leven in een woonvoorziening eruit ziet.
3. hoe het traject om geplaatst te worden in zijn werk gaat.

Ook zal er ruimschoots de gelegenheid zijn om uw vragen te stellen. Veel ouders worstelen met de vraag: 'Hoe moet het met ons kind/onze kinderen als we er zelf niet meer voor kunnen zorgen?' Daarom willen we alle ouders opwekken om deze bijeenkomst te bezoeken, ook al is de noodzaak op dit moment misschien niet aanwezig. Het bijwonen van deze avond verplicht u in elk geval tot niets!

Het eerste doel van deze avond is het geven van informatie. Daarnaast willen we de zorgbehoeften/woonwensen onder (pleeg)ouders/verzorgers van kinderen/(jong-)volwassenen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking in kaart brengen. Op basis daarvan kunnen we meer concrete plannen gaan maken om dit wooninitiatief verder gestalte te geven. Laat daarom deze mogelijkheid in uw belang en dat van uw kind(eren) niet voorbij gaan. Aan veel ouders is ook een persoonlijke uitnodiging gestuurd. Als u die brief niet hebt ontvangen en deze toch graag wilt hebben, kunt u deze opvragen bij: H. Aarnoudse 0166 - 604053 of per e-mail: h.aarnoudse@kliksafe.nl P. van Vijven 0113 572562 of per e-mail: pvanvijven@kliksafe.nl Bent u verhinderd om deze avond te bezoeken, maar u wilt wel op de hoogte gehouden worden van dit project, dan kunt u dat aan een van bovengenoemde personen kenbaar maken.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Borssele 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Golverdingen; Boskoop 9.30 en 16.00 uur stud. Maljaars; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Deventer 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. Labee; Dinteloord 18.00 uur stud. Baaijens; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 18.30 uur ds. Schreuder; Dordrecht 10.00 (H.D.) en 17.00 uur ds. Brugge; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. J. Karels; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.15 (H.A.) en 19.00 uur ds. Verschuure; Elspeet 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Emmeloord 18.00 uur ds. Kleppe; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 10.00 en 16.00 uur ds. Schreuder; Enter 15.00 uur ds. De Wit; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. De Waard en 16.30 uur ds. Paul; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. Van Rijswijk; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Hilversum 18.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Houten 11.00 en 17.00 uur leesdienst; Kampen 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Tanis; Kamperland 9.30 en 15.30 uur ds. Baan; Kapelle-Biezeling 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. Verhoef; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Terlouw; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 10.00 uur ds. Van Gelder en 19.00 uur ds. Visscher; Leiderdorp 16.00 uur ds. W. Harinck; Lelystad 9.30 en 15.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 9.30 en 14.30 uur stud. Visser; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 14.00 uur ds. Tuinier; Moerkapelle 9.30 uur (doventolk) ds. Driessen en 18.30 uur ds. Van Rijswijk; Naaldwijk 19.00 uur ds. Clements; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 14.00 uur ds. De Heer en 18.30 uur ds. C. Harinck; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 18.30

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 22 NOVEMBER 2009

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 18.00 uur ds. Van Gelder; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apel-

doorn 10.00 en 16.00 uur stud. IJsselstein; Arnhem 10.00 uur ds. Kleppe; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Bredeweg; Benthuizen 9.30 en

uur ds. Schot; Nisse 9.30 en 14.00 uur ds. Hakvoort; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Van der Net; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Opperdoes 19.00 uur ds. Heijkamp; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Poederoyen 9.30 en 18.30 uur ds. Melis; Poortugaal 19.00 uur ds. Silfhout; Poortvliet 14.30 uur ds. Terlouw; Puttershoek 10.00 en 15.30 uur ds. Vermeij; Rhenen 18.30 uur ds. Labee; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.00 uur ds. Verweij; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 9.30 en 14.00 uur stud. Baaijens; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. Brugge; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. De Leeuw; Rotterdam-Zuidwijk 17.00 uur ds. De Waard; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 uur ds. Paul en 16.30 uur ds. Driessen; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 19.00 uur ds. Pater; Soest 15.00 uur ds. F. Mulder; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. Karens; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. Schipper; Terneuzen 10.00 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds. Baan; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Tholen 10.00 en 14.30 uur leesdienst en 18.30 uur ds. Hakvoort; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Belzen; Utrecht 18.00 uur stud. Visser; Veen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 uur ds. Verschuure en 15.30 uur ds. Van Manen; Vlaardingen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Vlis-singen 9.30 uur leesdienst en 15.30 uur ds. Van der Net; Waarde 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.30 uur ds. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. Moens; Wierden 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. Van Dieren; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Zwijndrecht 9.30 uur ds. Pater en 16.30 uur leesdienst; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

Te huur: gemeub. kantoor aan huis te Barendrecht, 36 m², eigen ingang, pantry + toilet, pr. 400,- Bellen na 19.00 uur.
Tel. 0180-621150 of 06-15192264

■ DINSdag 24 NOVEMBER 2009

Boskoop 19.30 uur ds. Van der Net; Delft 19.30 uur ds. Van Aalst; Hoogvliet 19.45 uur ds. Baan; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Van Dieren; Ouddorp 19.30 uur ds. Hakvoort; Urk 19.30 uur ds. Van Belzen.

■ WOENSDag 25 NOVEMBER 2009

Beekbergen 19.30 uur ds. De Wit (voor Israël); De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Meeuwen 19.30 uur ds. F. Mulder; Melissant 19.30 uur ds. Bakker; Mijdrecht 19.30 uur ds. Verhoef; Poederoyen 19.30 uur ds. Verweij; Ridderkerk 14.00 uur ds. De Leeuw (huw.bev.); Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. L. Blok.

■ WOENSDag 25 NOVEMBER 2009 DANKDag

Aagtekerke 9.30, 14.30 en 19.00 uur ds. Tuinier; Borssele 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Hogchem; Goes 9.30, 14.30 en 18.30 uur ds. Meeuse; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Hakvoort; Kamperland 14.30 en 19.00 uur ds. Labee; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.30 uur ds. Baan; Krabbendijke 9.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur (H.D.) en 18.00 uur ds. Verschuure; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland; Meliskerke 9.30, 14.30 en 19.00 uur ds. Moens; Middelburg-Centrum 9.30, 14.00 en 18.30 uur ds. De Heer; Middelburg-Zuid 9.30, 14.00 en 19.00 uur ds. Van Gelder; Nieuwdorp 9.30, 14.00 en 18.30 uur ds. Terlouw; Nisse 9.30 en 14.30 uur ds. Van Dieren; Oostkapelle 9.30, 15.00 en 19.00 uur ds. Karens; Rilland-Bath 9.30 uur ds. Schipper en 14.00 en

18.30 uur ds. Van Ekeveld; Waarde 9.30 en 18.30 uur ds. Golverdingen; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Wolphaartsdijk 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Mondria; Yerseke 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Van Krimpen.

■ DONDERDag 26 NOVEMBER 2009

Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. Silfhout (GBS); Ermelo 19.30 uur ds. Van Rijswijk; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Schipper; Spijkenisse 19.45 uur ds. Vermeij; Zwolle 19.30 uur ds. Vogelaar.

■ DONDERDag 26 NOVEMBER 2009 DANKDag

Oostburg 10.00 uur ds. Tuinier en 15.30 uur ds. Moens; Terneuzen 14.30 en 19.00 uur ds. Tuinier.

■ VRIJDag 27 NOVEMBER 2009

Ridderkerk 13.30 uur ds. De Leeuw (huw.bev.).

■ ZATERDag 28 NOVEMBER 2009

Tricht-Geldermalsen 15.00 uur ds. Labee (gehandicaptendienst).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Bareillei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Veen geeft met droefheid kennis van het overlijden van

Mevr. A.P. van Vliet-Okkerse

In de periode dat ds. J. van Vliet onze gemeente diende van 1981 tot 1985 heeft zij hem trouw terzijde gestaan.

De Heere gedenke de achtergeblevenen.

Namens de kerkenraad: ds. P. Melis, preses
J. den Bok, scriba

Veen, 7 november 2009

Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezès tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.

2 Korinthe 5 : 1

Met ontroering ontvingen we het bericht van het overlijden van

Mevr. A.P. van Vliet - Okkerse

Na het plotseling sterven van haar man, Ds. J. van Vliet, in 1985 heeft ze nog lange tijd onder ons gewoond. Betrokken als ze was op het wel en wee in de gemeente heeft ze pastoraal bewogen meegeleefd en meegebeden. Ze wist met de moeden een woord ter rechter tijd te spreken.

We bidde de achterblijvende familie de troost van de Heere toe in het verdriet. We denken in het bijzonder aan Nel, die op een zo bescheiden en liefdevolle wijze mevr. Van Vliet verzorgd en begeleid heeft tot aan haar sterven. We bidde haar de troostende nabijheid van de Heere toe in het gemis dat straks ingeleefd moet worden.

Namens de kerkenraad van de
Gereformeerde Gemeente
te Kapelle-Biezelinghe:

ds. G.J. Baan, preses
J. van Mourik, scriba

Kapelle, november 2009

Begrafenisondernehmung Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
www.begrafenisondernehmungtreur.nl
info@begrafenisondernehmungtreur.nl

HARKES *Persoonlijke zorg
voor uw begrafenis*
Begravenissen

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

*Wij verzorgen alleen begrafenis
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden*

Te huur vakantiewoning tot
11 personen in de **Harz-Duitsland**.
Kijk voor meer informatie op
www.harz-vakantiewoning.nl
of bel 0548-541219/06-54694183.

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam,
Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst
uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Te Koop Rustig gelegen ruime ééngzins- woning aan rand van R'dam- IJsselmonde met grote tuin.

Woonopp. 125 m², 4 slaapk, evt. 5e
slaapk mogelijk. Rustige straat met
meerdere refo gezinnen, zeer nette
buurt, dichtbij Ger. Gem, refo basis-
school en Guido de Brès. Woning is
v.v. hardhouten kozijnen met dub
glas en Cv-combi, maar moet intern
opgeknapt worden. Bj 1966.
WOZ-waarde € 197.000,- Scherpe
vraagprijs € 175.000,- k.k.
Meer info bel: 06-23 969 434

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

AMBSKLEDING

ROUWKLEDING

KOORKLEDING

ZAKELIJKE KLEDING

Véél
aanbiedingen
PROFITEER
NU!

Openingstijden ma - do van 9.00 - 17.00 u vr van 9.00 - 21.00 u
za van 9.00 - 13.00 u Tel. bereikbaar van ma - za van 8.00 - 20.00 u

SERVICE AAN HUIS MOGELIJK

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL | T (033) 258 98 30

kina
begrafenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper
010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Ambtskleding

2- of 3- delige kostuums, preekklassen,
overhemden, dassen, hoeden

Trouwkostuums

jacquets, gilets, schoenen,
accessoires

Dorpsstraat 229,
3925 KC Scherpenzeel
T 033 277 88 99 - M 06 30 18 95 92

KLASSE MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels
is hoofddealer van:
Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn

**Stolk
orgels**

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Knabbenrijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nld., Ormelingstraat 36
Beesd, Veenweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Te huur in Sauerland
in de buurt van Winterberg onze
zeer ruime vakantiewoning,
met groot balkon en vrij uitzicht in
prachtig natuur/wandelgebied.
8 pers. Tel 0548-518674.

**Wij zijn
verhuisd!**

Oosteinde 85a
Scherpenzeel

Mijn thuis bestaat niet...

Ontmoeting wil naast dak- en thuislozen staan en professionele hulp bieden. Help mee, word donateur!

tel. 030 635 40 90 | www.ontmoeting.org

Ontmoeting
hulp aan dak- en thuislozen

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg, wijkzorg, gespecialiseerde verzorging, verpleging, (huishoudelijke) verzorging: 0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of info@rstzorg.nl.

Identiteit
Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Begrafenis Verzorging Tollenaar
Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

Te koop Mooie vrij jonge gezinswoning in Hardinxveld-Giessendam

4 slaapkamers, zonnige woonkamer. Gezellige achtertuin op het zuiden, in jonge wijk. Loopafstand van kerk. Voorzieningen als winkels, scholen en openbaar vervoer zijn goed bereikbaar.

Goede aansluiting op rijksweg A15. Voor meer info of het aanvragen van een brochure, kunt u bellen 0184-617464 of mobiel 06 13305922.

Power of people

agrarisch | logistiek | productie | bouw | vleesverwerking | ICT

In de reformatorische gezindte bevinden zich veel ondernemers die op zoek zijn naar gemotiveerd personeel en naar een uitzendorganisatie die meedenkt. Daarom wil Mupol in contact komen met de ondernemers van de eigen gezindte.

Uitzendwerk

Mupol is een **uitzendbureau** dat werknemers uit Oost-Europa te werk stelt bij Nederlandse bedrijven. In nagenoeg alle beroepssectoren. Mupol werkt full service. Dit houdt in dat zij naast vervoer en huisvesting ook een BSN-nummer, bankrekening, zorgverzekering, de verloning en bijbehorende administratie

verzorgen. Bij deze dienst hoort een tarief vanaf **€ 14,50** per gewerkt uur (excl. BTW).

Payrolling

U kunt nu ook bij Mupol terecht voor **payroll services**. Mupol verzorgt de verloning en administratie voor zowel Nederlandse als buitenlandse medewerkers. Hierbij geldt een tarief vanaf **€ 12,75** per gewerkt uur (excl. BTW). We vertellen u graag meer over de mogelijkheden.

Waarom Mupol?

- Omdat Mupol voorziet in kundig en gekwalificeerd personeel

- Omdat Mupol NEN-4400 gecertificeerd is
- Omdat Mupol gemotiveerd en hard werkend personeel biedt
- Omdat Mupol voor uitstekende huisvesting en vervoer zorgt
- Omdat Mupol eigen tolken en begeleiders heeft
- Omdat Mupol tegen aantrekkelijke en scherpe tarieven werkt
- Omdat Mupol per bedrijf voor een vaste groep zorgt
- Omdat Mupol zelden een klant verliest
- Omdat Mupol betrokken is!

Meer weten? Wij komen graag in contact met u!

Merelweg 9 | 8075 AV Elspeet | T +31 (0)577 - 49 13 30 | www.mupol.com

MUPOL

Des nachts zal zijn lied bij mij zijn

Ds. P. Blok

Bijbels dagboek over de Psalmen. Geprobeerd is de inhoud van de Psalmen te verwoorden in een boodschap voor iedere dag. Dat verheft boven

het aardse en doet Davids belijdenis verstaan, wat ook het doel is van deze overdenkingen: "Des nachts zal Zijn lied bij mij zijn."

Pagina's: 375

€ 24.⁹⁰

Profetie en Vervulling

Ds. C. Smits

10 Predikaties
Vijf Adventspreken, een Kerstpreek, een Oudejaars- en een Nieuwjaarsspreek, twee Lijdens- en Voorbereidingspreken

Pagina's: 209

€ 16.⁹⁰

Te bestellen bij de Boekenboom!

W. Haalboom, Baronesselaan 2
3905 HH Veenendaal.

0318-508120, www.boekenboom.nl

Als je er samen niet meer uitkomt...

Mediation is een optie.

SDPI ADVIES

dr. S.D. Post MPM
nmi-mediator
06 49 49 81 44
www.sdpadvies.nl

Ook voor coaching en interim-management

Te koop: Zeer nette **3 kamer hoek-app.** Op 8^e etage In **Rotterdam-Overschie.** Eigen grond, goed onderhouden. Vzv airco.
Vr. prijs € 159.000,-
Oplevering direct. Bij deze woning is tevens een garagebox te koop voor € 27.500,- Tel 06-20136284.

begrafenisverzorging

Wij verzorgen begravenissen (geen crematies) op de gehele Veluwe, in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begrafenisverzoorgers

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o.	T (0341) 253 813
Kampen e.o.	T (038) 3332 383
Rijssen e.o.	T (0548) 540 053
overige plaatsen en b.g.g.	T (0577) 401 689

Begrafenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
T (0577) 401 689

Vertrouwd verzorgd

Ten bate van de Zending zijn de volgende preek CD's te koop

Ds. G.J. van Aalst	Deut. 5 : 29
Ds. J. van Belzen	Ezechiël 20 : 37
Ds. G. Clements	Markus 4 : 38
Ds. C.A. van Dieren	Lukas 4 : 21
Ds. J.M.D. de Heer	Hand. 9 : 1 - 4
Ds. W.J. Karels	Johannes 9 : 3b
Ds. W.C. Lamain	Hooglied 7 : 11
Ds. J. Mijnders	Hosea 2 : 13
Ds. A. Moerkerken	Daniël 2 : 35b
Ds. P. van Ruitenburg	Lukas 16 : 23 - 25
Ds. A. Schot	Zacharia 13 : 7
Ds. W. Silfhout	Psalms 84 : 8
Ds. J.W. Verweij	2 Timotheus 2 : 8
Ds. C. Vogelaar	Mattheüs 5 : 4

Aanbieding geldig tot D.V. 31 december 2010. Prijs per 2 € 16,-, per 4 € 25,-, per 6 € 33,-, per 8 € 42,-, 9 of meer à € 4,95.

Vanaf 8 stuks geen verzendkosten

Prijzen alleen voor genoemde CD's

Lijst met ruim 300 CD's op aanvraag.

Zendingswinkel Stolwijk

Tel: 0182-341831

Email: zgg@kliksafe.nl

JONGERENBLAD Daniël

[GRATIS]

Daniël is hét jongerenblad dat actueel, aansprekend en bezinnend tegelijk is. Een jongerenblad dat geeft om jongeren. Daniël kost slechts € 27 per jaar. NU ABONNEE WORDEN? DAN ZIJN DE LAATSTE NUMMERS VAN DIT JAAR GRATIS!*

Fam./dhr./mw.**

Initialen: _____ Tussenvoegsel(s) _____

Achternaam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Bank- of gironr: _____

Geboortedatum: _____ [dd-mm-jjjj]***

Telefoonnummer: _____

Email: _____

* Voorwaarde is dat u tenminste tot D.V. eind 2010 abonnee blijft.
** Doorhalen wat niet van toepassing is. *** Van de rekeninghouder.

Bon opsturen naar:
Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten
Antwoordnummer 2108
3440 VB Woerden

Of vul de bon in op www.jbgg.nl/daniel

Uitleggers gevraagd

Voorgangers Messiasbelijdende gemeenten uit Oekraïne vragen om onderwijs.

Zomer 2009 is een cursus voor ambtsdragers van start gegaan.

Uw gift is welkom
op nr. 4618 63 723
t.n.v. Deputaatschap
voor Israël

Postbus 400
3440 AK Woerden
Tel. 0348 – 489 929

E-mail: info@boardforisrael.nl

Israël verdient...

onze steun!

Een dagje uit met uw vereniging?

Een combinatie van onderstaande mogelijkheden geeft u een zeer aantrekkelijk dagvullend programma!

Ontvangst op...

Zorgboerderij 'De Mekkerstee' - Ouddorp

met onderstaande mogelijkheden:

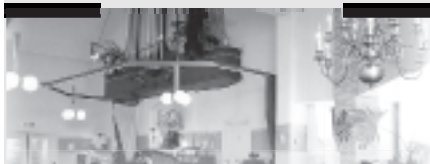
- Gezellig beginnen met koffie en gebak
- Rondleiding met o.a. kaasmakerij, verzorging geiten enz.
- Lunch • Huifkartocht

Daarna een...

Rondvaart

op de Oosterschelde vanuit het gezellige vissersdorp Yerseke

En ter afsluiting...

Buffet of Diner
in restaurant & zalencentrum
De HeyZon - Kapelle Biezeling

DE HEYZON

Meer informatie: 0113-330350 of 572894

D.V. 28 november 2009

BOEKENBEURS

Calvijn College,
Klein Frankrijk 19, Goes
Van 10 - 4 uur.

Gratis toegang en taxatie.
Theologie, geschiedenis, kinderen
en jeugdboeken, leesboeken etc.

Familie/ vakantiehuis

"Haus Irmgard" op de Hunsrück

(Duitsland) ± 25 km vanaf de
Moezel en ± 25 km vanaf de Rijn.
25 slaapplekken, onderverdeeld in
div. appartementen.

Ook per appartement te huur.
Tel: 0577 462038/ 06 20735340

Begravenisverzorging van der Vliet

Voor een stijlvolle begrafenis

in Elspeet en omstreken

G.J. van der Vliet, Boekweitweg 22,
8075 CP ELSPEET

Tel: 0577-492830, b.g.g. 06-12934519

Dag en nacht voor u bereikbaar.

Wij verzorgen alleen begravenissen.

Christelijke Begrafenisvereniging

De Laatste Eer

Goed geregeld...

Voor een stijl- en respectvolle
begravenis* op maat

De Laatste Eer is er voor leden en niet-leden

*Geen crematies

Eigen rouwcentrum voor
Sprang-Capelle e.o.

0416-275342 (dag & nacht)

Psalmzangavond met bovenstem

D.V. zaterdag 28 november 2009

in het kerkgebouw van de
Gereformeerde Gemeente
te Kruiningen

Met medewerking van
bovenstemgroep 'Petrus Dathoen'
uit Kruiningen

Opening en sluiting door Ds. G. Hoogerland

De collecte is bestemd voor
de Theologische School

Organist:
dhr. P. Goedegebure
Aanvang: 19.30 uur

Antiquariaat Den Hertog

HÉT ADRES VOOR IN- EN VERKOOP!

Wij bieden een goede prijs voor uw antieke boeken, prekenboeken, leesboeken en theologische en kerkhistorische boeken

JAN ZWOERINK & HANS NOOTENBOOM – 030 634 66 81 – ANTIQUARIAAT@HERTOG.NL – ELZENKADE 6, 3992 AC HOUTEN